

ჯანდაცვაზე განეული ხარჯების გავლენა ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელზე

ნატა ქირია, მარიამ მუქერია

თსუ ბაკალავრიატის მე-3 კურსის სტუდენტები

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია ჯანდაცვაზე განეული ხარჯების გავლენა დემოგრაფიულ პარამეტრებზე, კერძოდ, ბავშვთა სიკვდილიანობაზე. კოორელაციური კავშირის საჩვენებლად გაანალიზებულია 4 ქვეყანის დემოგრაფიული მახასიათებლები ჯანდაცვაზე გამოყოფილ ხარჯებთან მიმართებაში. შერჩეულია 2 ქვეყანა ბავშვთა სიკვდილიანობის ყველაზე მაღალი მაჩვენებლით (ავღანეთი, მალი) და 2 ქვეყანა ბავშვთა სიკვდილიანობის ყველაზე დაბალი მაჩვენებლით (მონაკო, იაპონია). ნაჩვენებია ჩვენი ქვეყნის მდგომარეობა დინამიკაში, 90-იანი წლებიდან დღემდე, როგორ შეიცვალა მდგომარეობა ბავშვთა სიკვდილიანობის კუთხით. აღვნიშნავთ მთავრობის და ჯანდაცვის სისტემის წვლილი, რომელიც აქტიურად იყო ჩართული პრობლემის გადაჭრის გზების ძიებაში. ვაჩვენებთ თუ როგორ ვარიირებდა ჯანდაცვისთვის გამოყოფილი ხარჯები 2008 წლიდან 2015 წლამდე პერიოდში. ასევე ხაზი გავუსვით გაეროს ბავშვთა ფონდის აქტიურ ჩართულობას ბავშვთა სიკვდილიანობის შემცირების პროცესში.

საკვანძო სიტყვები: ბავშვთა სიკვდილიანობა, მთლიანი შიდა პროდუქტი, საყოველთაო დაზღვევა.

შესავალი

ჯანდაცვის სფეროს გაძლიერება და ამ კუთხით განხორციელებული რეფორმები სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია ნებისმიერი ქვეყნისთვის. ის თუ რა რაოდენობის თანხას ხარჯავს მთლიანი შიდა პროდუქტიდან ესა თუ ის ქვეყანა აისახება ამ ქვეყნის დემოგრაფიულ მაჩვენებლებზეც. ამის ნათელი მაგალითია ჩვილთა სიკვდილიანობის კოეფიციენტი, რომელიც ხშირ შემთხვევაში პირდაპირ კორელაციაშია სახელმწიფოს მიერ ჯანდაცვაზე

განეულ თანხებთან და ამ თანხების ერთ სულ მოსახლეზე გადანაწილებასთან.

მნიშვნელოვანია საბიუჯეტო დაფინანსების ამა თუ იმ სოციალური სეგმენტის შეფასება არა მხოლოდ საბიუჯეტო ხარჯების, არამედ მთლიანი შიდა პროდუქტის მიმართ ერთ სულ მოსახლეზე განეული ხარჯების გაანგარიშებით. „ასე მაგალითად, ერთ სულ მოსახლეზე ჯანდაცვაზე განეული სახელმწიფო ხარჯები მნიშვნელოვნად ვარიირებენ განვითარებული და გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნებში და შეადგენს: აშშ-ში — 2168, შვეიცარიაში — 2156, შვედეთში — 1832, ჩეხეთში — 372, ესტონეთში — 172, ლიტვაში — 146, რუსეთში — 78, ყაზახეთში — 27, უკრაინაში — 22 აშშ დოლარს, ხოლო საქართველოში სახელმწიფოს მიერ ჯანდაცვისთვის ერთ ადამიანზე დახარჯული თანხის ოდენობა 25-30 ლარს არ აღემატება.“ (ბოლქვაძე, ჟოჟუაშვილი, 2009)

მსოფლიოს მდგომარეობა ბავშვთა სიკვდილიანობის კუთხით

2016 წლის მონაცემებით ბავშვთა სიკვდილიანობის ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი ფიქსირდება ავღანეთში 112,8‰ (Central Intelligence Agency CIA), რაც ნიშნავს, რომ ყოველი დაბადებული 1000 ბავშვიდან დაახლოებით 113 კვდება. სიკვდილიანობის კუთხით ასეთი საგანგაშო სტატისტიკა შესაძლოა ჯანდაცვაზე განეული ხარჯებით აიხსნას. 2014 წლის მონაცემებით მშპ-ს 8,2% (World Health Organization, WHO) იხარჯება ჯანდაცვაზე, რაც არც თუ ისე დაბალი მაჩვენებელია, მაგრამ არა საკმარისი, რადგან ქვეყნის მოსახლეობა 35,5 მილიონს (2015 წ.) აღემატება, როცა მთლიანი შიდა პროდუქტი 62,32 მილიარდი დოლარია (CIA, 2015) და შესაბამისად ერთ სულ მოსახლეზე ჯანდაცვისთვის გამოყოფილი თანხა კი — 167 დოლარია (WHO, 2015).

2016 წლის მონაცემებით მსოფლიოში ბავშვთა სიკვდილიანობის მაღალი მაჩვენებლით მე-2 ადგილზეა მალი, სადაც ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი არის 100‰. (CIA) 2014 წლის მონაცემებით მალი მშპ-დან ჯანდაცვისთვის 6,9% მოიხმარს (CIA), რაც ერთ სულ მოსახლეზე 108 დოლარს შეადგენს (WHO, 2014).

განვითარებულ ქვეყნებში კი მდგომარეობა რადიკალურად

განსხვავებულია, მაგალითად 2016 წლის მონაცემებით ბავშვთა სიკვდილიანობის ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი მონაკოში აღინიშნება — 1,8‰ (CIA). ასევე მონაკო პირველ ადგილზეა სიცოცხლის მოსალოდნელი საშუალო ხანგძლივობით — 89,5 წელი (CIA). სიცოცხლის მაღალი საშუალო ხანგძლივობა და ბავშვთა დაბალი სიკვდილიანობა შესაძლოა იყოს ერთ-ერთი ინდიკატორი კარგი ჯანდაცვის სისტემისა, ამაზე ამ კუთხით თანხაც მეტყველებს. მონაკოს მთავრობა თითოეულ მოსახლეზე ჯანდაცვის კუთხით გამოყოფს 7302 დოლარს (WHO, 2014).

იაპონია ერთ-ერთი ყველაზე განვითარებული ქვეყანაა 126,5 მილიონზე მეტი მოსახლეობით. იაპონია ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებლით 224 ადგილზეა — 2‰ (CIA), რაც იმას ნიშნავს, რომ ამ მხრივ მხოლოდ მონაკო უსწრებს მას. ეს შედეგები შეიძლება აიხსნას იაპონიის განვითარების მაღალი დონით, რისი ერთ-ერთი მანიშნებელიც არის მშპ-დან ჯანდაცვისთვის გამოყოფილი თანხის პროცენტული მაჩვენებელი, რომელიც 10,2% (CIA, 2015) და ერთ სულ მოსახლეზე საკმაოდ სოლიდური თანხა — 3724 დოლაია (WHO, 2014). აქედან გამომდინარე ქვეყანაში სიცოცხლის მოსალოდნელი საშუალო ხანგძლივობაც მაღალია (85 წელი), ამ მაჩვენებლით კი მსოფლიოს ქვეყნების ხუთეულში მე-3 ადგილს იკავებს (CIA, 2015).

საქართველოს მდგომარეობა ბავშვთა სიკვდილიანობის კუთხით

რაც შეეხება საქართველოს ამ კუთხით საგანგაშო ვითარება არ არის, 2016 წლის მონაცემებით ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი 15,6‰ და მსოფლიოში მეასე ადგილს იკავებს (CIA). უნდა აღინიშნოს, რომ ბავშვთა სიკვდილიანობა განვითარებულ ქვეყნებთან შედარებით არც ისე დაბალია და იგივე შეიძლება ითქვას სიცოცხლის მოსალოდნელ საშუალო ხანგძლივობაზეც, რაც 72,2 წელია (CIA, 2016). ეს დემოგრაფიული პარამეტრები შეგვიძლია ავხსნათ ჯანდაცვაზე გამოყოფილი ხარჯებით, რაც მშპ-ს 7,4%-ია და ერთ ადამიანზე 628 დოლარს შეადგენს (WHO, 2014). ამ მხრივ აქტიურად მუშაობს საქართველოს მთავრობა

და ჯანდაცვის სამინისტრო, სწორად ჯანდაცვის სამინისტროს მიერ განხორციელებული რეფორმების შედეგად გაუმჯობესდა ქვეყანაში ამ კუთხით მდგომარეობა. ამა მოწმობს ბავშვთა სიკვდილიანობის შეფასების გაეროს სააგენტოთაშორისო ჯგუფის (IGME) მიერ მოცემული სტატისტიკა. მის მიხედვით 1990 წელს საქართველოში 0—5 წლამდე ასაკის ბავშვთა სიკვდილიანობა 47‰-ს შეადგენდა. IGME-ს შეფასებით, „2013 წელს საქართველოში 5 წლამდე ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელმა 1000 ცოცხალ შობილზე შეადგინა 13‰. ოფიციალური სტატისტიკით, 5 წლამდე ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელმა 1000 ცოცხალ შობილზე იმავე წელს 12,4‰ შეადგინა. ამრიგად, საქართველოში 5 წლამდე ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებლის კუთხით მნიშვნელოვანი გაუმჯობესება აღინიშნება.“¹

2015 წელს წინა წლებთან შედარებით საქართველოში ბავშვთა სიკვდილიანობა რადიკალურად შემცირდა, რასაც თან ახლდა ჯანდაცვის სისტემაში განხორციელებული რეფორმები და საყოველთაო ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამის ამოქმედება. საქართველოს მთავრობამ საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამის ამოქმედების ვადად 2013 წლის 28 თებერვალი განსაზღვრა² და ეს პროგრამა ხარვეზების მიუხედავად დღემდე წარმატებით მუშაობს. ასევე აღსანიშნავია ისიც, რომ ქვეყანა სულ უფრო და უფრო მეტ თანხას ხარჯვს ჯანდაცვის განვითარებაზე, რასაც მოწმობს გრაფიკი 1.

ბავშვთა სიკვდილიანობის შემცირების საკითხით დაინტერესებულია გაეროს ბავშვთა ფონდიც. ის ხშირად მართავეს სხვადასხვა სახის კონფერენციებს და აფინანსებს ჯანდაცვის პროექტებს, რაც ხელს უწყობს ბავშვთა სიკვდილიანობის შემცირებას. გაეროს ბავშვთა ფონდი თავის ოფიციალურ საიტზე განმარტავს, რომ მისი ერთ-ერთი მისიაა მოახდინოს პოლიტიკური ნებისა და მატერიალური რესურსების მობილიზება განსაკუთრებით გან-

1 დაავადების კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი.

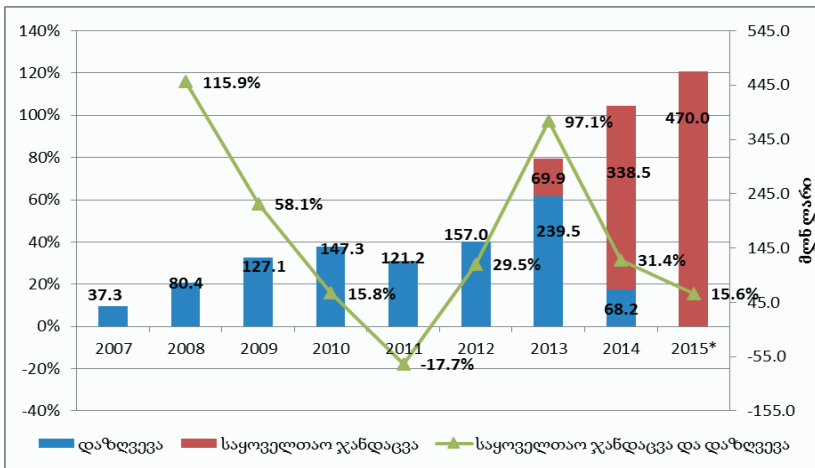
2 საქართველოს მთავრობის დადგენილება №36, 2013 წლის 21 თებერვალი, ქ. თბილისი

ვითარებადი ქვეყნების დასახმარებლად, რათა მათ ყურადღება გაამახვილონ ბავშვთა საკითხებზე და აცხადებს, რომ ბავშვთა სიცოცხლის შენარჩუნება განვითარება და დაცვა აუცილებელია საყოველთაო განვითარებისათვის.

დასკვნა

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ ჯანდაცვისთვის გამოყოფილი თანხები გავლენას ახდენს დემოგრაფიულ პარამეტრებზე, კერძოდ. კი ბავშვთა სიკვდილიანობაზე. თუ სახელმწიფო გაზრდის ჯანდაცვაზე გამოყოფილი ხარჯებს და უფრო დიდ ყურადღებას დაუთმობს ამ სფეროს, შეძლებს ბავშვთა სიკვდილიანობის შემცირებას, როგორც ეს საქართველოს მაგალითიდან ჩანს. აქ სურათი 90-იანი წლებიდან დღემდე კონტრასტულად შეიცვალა დადებითისკენ, რაშიც დიდი როლი გაეროს ბავშვთა განვითარების ფონდმა და სახელმწიფოს აქტიურმა ჩართულობამ ითამაშა.

გრაფიკი. სახელმწიფო დაზღვევის პროგრამასა და საყოველთაო ჯანდაცვაზე განუხილი ხარჯების ზრდის ტემპი (2008-2015 წლები)

წყარო: საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბოლქვაძე, ბ. & ჟოჟუაშვილი, ნ. (2009); სახელმწიფო ფინანსების გამოყენების ტენდენციები და პრიორიტეტები გარდამავალ პერიოდში; ხელმისაწვდომია ლინკზე: <http://www.nplg.gov.ge/> (წვდომის თარიღი 24.01.2017)
2. გაეროს ბავშვთა ფონდი <http://unicef.ge/misia/45> (წვდომის თარიღი 25.01.2017)
3. დაავადების კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი; 1 ივნისი — ბავშვთა საერთაშორისო დღე; ხელმისაწვდომია შემდეგ ლინკზე: <http://www.ncdc.ge/Home/Article/2995> (წვდომის თარიღი 24.01.2017)
4. მსოფლიოს ჯანმრთელობის ორგანიზაცია <http://www.who.int/countries/en> (წვდომის თარიღი 23.01.2017)
5. საქართველოს მთავრობის დადგენილება №36, 2013 წლის 21 თებერვალი, ქ. თბილისი
6. ცენტრალური სადაზღვევო სააგენტო <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/> (წვდომის თარიღი 23.01.2017)

REFERENCES:

1. Bolkvadze, B. & Jojuashvili, N. (2009); Annotation The Tendencies And Priorities Of Using Of The Public Finances In Transitorial Period; Retrived From: <http://www.nplg.gov.ge> on (24.01.2017)
2. United Nations Children's Fund <http://unicef.ge/misia/45> on (25.01.2017)
3. National Center For Disease Control and Public Health <http://www.ncdc.ge/Home/Article/2995> on (24.01.2017)
4. World Health Organization <http://www.who.int/countries/en> on (23.01.2017)
5. Georgian Government Resolution # 36; (23.02.2013) Tbilisi;
6. Central Intelligence Agency <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/> on (23.01.2017)

THE EFFECT OF THE HEALTH CARE COSTS ON CHILD MORTALITY RATE

Nata Kiria, Mariam Mukeria,
3^d year Bachelor Students at TSU.

RESUME

In our article, we examined the effect of the health care costs of demographic parameters, in particular on child mortality rate. To show the correlation, we have examined 4 countries' demographic characteristics of health care costs. We have chosen 2 countries according to highest number of children mortality rate and other 2 countries for the last number of it.

And according to this information we have examined Georgian reality towards this issue particularly, the change from 90's to nowadays. We have also described the contribution of government and ministry of health care in solving this problem. It has also taken into our account the active United Nations Children's Fund in process of reducing the children mortality.

Key Words: Children Mortality, Gross Domestic Product, General Health care.